

اجتماعیات مجموعہ سی

ص ۵ :

اگست ۱۳۳۳

نہ : ۱

کردلر حقنده تدقیقات

مملکت مزه عائد اجتماعی تدقیق یایق ایچون طبیعیدرکه اول امرده جمعیت مزى طایبق ایجاب ایدر. عثمانی ایمبراطورانی تشکیل ایدن ملئر آرمه سنده تورکردن ماعدا بالخاصه عربلر و کردلر واردور. بوایکی قومك اجتماعی تشکیلاتی سیاهدن مملکت مزك اجتماعی، سیاسی، اداری تشکیلاتی حقنده یایله جق تدقیق، و بر بله جك حکملر یا کلس اولسه بیله ناقصدر. بناء علیه فرصت دوشد بجه مجموعه مزه عربلره و کردلره دائر تدقیق و تدبیرى درج ایده جکیز. اشاعیده کی تدقیقات آلمانجه بیوک ائردن خلاصه آلمشدر.

معلومدرکه مملکت مزده سیار بر حالد طولا شان و ولایت عامیه تابع اولمیان بر جوق عشیرتلر واردور. بونلرک عربستان داخل اولدیجی حالد نفوسلری تقریبی و نقصان بر حسابله ایکی میلیونه قریبدر. بو عشیرتلر، عصرلردن بری شهر حیاتندن اوزاق، کوچیه بر حالد یاشامشلر و اسکی عنعنه و مؤسسه لرینی آز جوق محافظه ایلشلردور. ایشته بزم بوراده نقل ایتمک ایسته دیکمز تدقیق ده کرد عشیرت لرینه دائردور. کردلر حقنده جدی بر تدقیق موجود دکلدور. یالکیز کردلرک اسکی خانلردن بتلیس خان شرف خان اوچ عصر اول عجمجه بر کرد تاریخی یازمشدر. روس شرق آقاده میسی بو (تاریخ) استناد آکرده ستانه بر هیئت کوندرمش و بو هیئت تدقیقاتی توسیع ایدرک یکی بر اثر نشر ایلشدر. کتاب پترسبورغ انجمن ایمبراطورسی فن آقاده میسی اعضاسندن وه لیا میتوف زرنوف) طرفندن قلمه آلمشدر. بئده آلمان مستشرقلری بو اثری اساس اتخاذا ایدرک کردلر حقنده آلمانجه و دیگر لسانلرده یازیلان بالجله اثرلری جمع ایلش و درت جلددن مرکب بیوک و مکمل بر اثر وجوده کتیر مشلردور. بو اثرده نقیب ایدیلن اصول اشاعی یوقاری دورقایمك اجتماعیه انده قبول ایلدیکی اصولدر. بوسبيله عشیرت لک دهها زیاده بو کونکی جانی مؤسسه لرینه اهمیت ویرلش، و اونلرک عائله حیاتلری و قبیله حیاتلری، اخلاقلری، اقتصادیاتى، ادبیاتى تدقیق ایلدشدر. بوتدقیق، یوقاریده سوبله دیکمز وجهله، اجتماعی حیات و اجتماعی واقعه لرک نه صورته

تدقیق ایدلیدیکی کوستن برنمونه در. یالکز اثر پک پیوک و بوراده تماماً درجی امکانسر
اولدبغندن تاختیصاً نقل ایدیلجکدر .

— ۱ —

کردلرک منشای

کردلرک منشای حقنده مختلف نظریه لر واردر . بونظریه لر دن بزجه قبوله شایان
اولانلری ، بوکونکی تاریخی نظریه لر موافق اولان ودها زیاده کردلرک حیاتی
مؤسسه لرندن اقتباس ایدیلنلردر . بزه بوخصوصده اک زیاده یاردیمی طوقونه بیله جک
مؤسسه لر ایسه ملی خرافه لر ، لسان ، ادبیات ، وسائر در .

کردلرک ملی خرافه لر ایکی به تقسیم ایدیله بیلیر . بونلرک بر قسمی اسلامیتدن اولکی
دورلره عائددر . دیگر قسمی ده اسلامیتک قبولی متعاقب اولان دورلرک اثریدر .
برنجی قسم حقنده کی معلومات بابل وینوا خرابه لرینک و بر دیگر معلوماتدن اقتباس
ایتمک ممکندر . فقط بوخرافه لرک خلق آره سنده جانی برر شکنه تصادف ایتمک ممکن
دکدر . یالکز اعتماد شایان اولیان بعض خرافه لر واردر که بونلردن بر قاجنی نقل ایتمکی
فائده دن خالی بولیورز . کردلر ، آره لرند موجود بر قناعت کوره ، نوحک اوغللرندن
برینه منسوبدرلر . حالبوکه بوتلقی قرون اولاده بتون اسلام ملتلرک قبول ایتمیکی
برشیدر . تورکلر ، ایرانلیلر ، یونانلیلر ، عربلر ، موسویلر ، چرکسلر هپسی عینی
نظریه نی قبول ایدیورلر . بناءً علیه بونظریه بین الملل بر ماهیتی حائزدر . کردلرک ملی
برمؤسسه سی دکدر . صوک تدقیقات ایله اکلاشیامشدرکه (طوفان نوح) بر مبدأ تاریخ
اولمقدن بشقه برقیتمی حائز دکدر .

کردلر آره سنده منتشر دیگر خرافه یه کوره ، کردلر جنوب جهتلردن یعنی اورادن
بوطاغلق اراضیه سوق ایدلشلر و بوراده کی یابلالرده یرلشمشلردر . بناءً علیه اصلاً
اووه خلقی اولان کردلر بو صورتله طاعی اولمش وموسملرک تخالفنه کوره حیاتلرینی
تنظیم ایلشلردر . کبریچ دارالفنون معلملرندن دو قنور (سنه یچ) بوادعانی آثور طاش
لوحه لری مندرجاتیله مقایسه ایدیور و آتیده کی نتیجه نی چیقاریور : « آثوریلر ،

بونلری ایران جهتلرندن کردستان طاغلرینه سوق ایتشلردر . زیرا آثور حکومتی زمانده بوکونکی کردستان طاغلرنده (هوردو) برحکومت تورانیه واردی . آثور سالنامه لری بو حکومتک بک قوتلی اولدیفنی و آثور حکومتی تضیق ایتدیکنی قید ایدرلر . بوسیله رومالیر صربلری بالقانلره کتیردکاری کبی آثور بلرده بو منطقه یه کردلری سوق ایتشلر و بوسورتله (لوهوردو) حکومتک تعرضانه سد چکمکه موفق اولمشدر .

مع مافیه بو خرافه کردلر آه سنده جانلی بر شکله دکلدردر . و بالکیز برایکی برده ذکر ایدلمکده در .

کردلرک عربلردن کلدیکی حقنده ده بر طاقم خرافه لر واردر . فقط بو ، اسلامیتدن سوکره طوغمش بر قناعت اولدیفنی ایچون کردلرک منشائی حله یارایه ماز . فی الحقیقه شرق قوملری اسلامیتی قبول ایدر ایتمز عرب مورخلرینک بر طاقم عندی نظریه لرینه قربان اولدیلر . و اسلامیتی قبول ایدن بتون ملتار منشأ لرینی اسلامیت داخلنده و عرب طائله لری ایچنده آرامق هوسنه دوشدیلر . ایرانیلردن بشقه شرفلی هیج بر مسلمان ملت یوقدرکه اسلامیت طولایسیله نسبئی عربلره ربط ایتک ایسته مسین . فقط بوفکری اورتیه آتالار مروج الذهب صاحبی اسلام مورخلرندن (مسعودی) و (برهان قاطع) محرری (ابواسحق الفارسی) کبی اسلام محررلریدر . ذاتاً عرب نسبئی مسئله سنک ملتک روحنده بر اشمه مامسنک باشلیجه سببی ده بودر . بوفکر یالکیز بعض خواجه لرک تکرار ایتدکاری بر تلقیدر .

ملی کرد ماصاللرنده بونلردن اعدا دیگر بعض خرافه لر وارسه ده ، بونلرا کثریته محدود بردارمه منحصر و عینی زماند بوماصاللر اوزاق بر ماضی یه عائد شیلر نقل ایتزلر . سوکره بوماصاللرده معظم بر حکومت حیاتی ، ظفر ضروری ، مستقل ملتله مخصوص بیوک فکرلر ، حقوق ، اخلاقی ، بدیی خصوصیتلر موجود دکلدردر . اکثریتله شخصی و منفرد قبیله ماجرالرندن عبارتدر .

خلاصه اسلامیتدن اولکی دورلره عائد اولان ملی خرافه لرده کردلرک تاریخی ایتدالرینه عائد بر قید بولمق ممکن دکلدردر . حالبوکه کردلرک منشأ لرینی بولمق ایچون اسلامیت قبولدن سوکره کی خرافه لرک بیوک بر قیمتی یوقدر . کردلر اسلامیتی قبول ایتدکاری زمان تاریخی بدور کچیرمشلردر . فقط بونک مستقل بر قیمتی یوقدر .

۲۲۰	ارمنی
۲۰۰۰	عرب (یکی لسان)
۱۰۳۰	فارسی (یکی لسان)
۳۰۰	اصل کردجه
۶۰	چرکس
۲۰	کورجی
۱۰۸	کلدانی

وجودلر آکلاشیلدیمه کوره اک بویوک یکونی ایکی لساندن منقلب کلهلر تشکیل

ایدیور :

تورک شعبه سی : ۳۰۸۰

ایران شعبه سی : $۳۷۰ \div ۱۴۰ + ۱۳۰ = ۲۶۴۰$

عربجه کلهلرده مهم بر یگونه بالغ کبی کورونیورسده بونلر دها زیاده دینی تعیر واصطلاحلردن عبارتدر . بر قسمی ده ملول ، ملوث کبی تورکجه لشمش عرب کلهلردر . بناء علیه عرب شعبه سی ده تورک شعبه سی ایچنه ادخال ممکندر . بوصورتله تورکجه کلهلر یوسک بر یگون تشکیل ایدر . کردجه کلهلرک زیاده داغ ویایلاردن بحث ایدن کلهلردر . صوکر مختلف قبیله لر آراسنده ده بو خصوصده بر اتحاد یوقدر . وبعضیلرنده داغ کلهلری تاتارجه ، ویاخود عجمجه وچرکسجه دن اقتباس ایدیلشدر . عینی زمانده مختلف کرد قبیله لری آراسنده قوالانیلان مشترک کلهلرک اکثریسی تورکجه ونورکجه لشمش عربجه کلهلردر . لسانک فعللرنده بر آریلق واردر . اصل کردجه فعللر ، منفرد وتصریفسنز کلهلردر که فعلدن زیاده اسم عد اولونه بیلیر . بوصورتله لسانک شکلی غائب اولمش واستیلارک تأثیری آلتنده یکی بر لسان خلیطه سی حاصل اولمشدر . حتی پروفور (وهب) دییورکه : « کردجه ، بر لسان خلیطه سی دکل ، بر کله خلیطه سیدر . » یالکز کردجه نک صرف ونحوی آزجوق مستقلدر . و آری شعبه سنه منسوبدر .

کورولویورکه لسان ، کردلرک منشألری حقنده قطعی بر حکم استخراجنه خادم دکلدور . یالکز صرف ونحوک (آری) شعبه سنه منسوبیتی ایله بر قومک منشأنی تعیین امکانشزدر . بو خصوصده اک چوق ایشه یارایه جق فعللردر . فعللر ایسه غیر معیندر .

کردلرک منشأینی تعیین مسئله سنده ادبیاتلرندن ده استفاده ممکن دکلدر . چونکه بو ادبیاتی اکثریا شهرلیله شمش منالارک اثریدر . بالنتیجه عرب و ایران تأثیری آلتنده یازیلش شیردر .

برده شرقیلر وارددر : فقط بونلرده اسکی بردوره عائد دکلدر . و اکثری اسلامی متقارب دورلرک وبالخاصه تورکلرک استیلاسنی تعقیب ایدن دورلرک اثریدر . بوندن باشقه شیوه ، تعبیر ، تشبیهلر و دویغولرده مختلف قبیلهلر آراسنده مهم فرقلر وارددر . بناءً علیه شرقیلردن ده استفاده امکانشردر .

*
* *

یکی اصول تاریخ ، ملت اسمنده بر اهمیت مخصوصه عطف ایدر . بوسیله کرد کلمه نه نظرآده کردلرک منشألری تحری ایدیه ییلر . « کرد » اسمی نهدر ؟ بو کلمه بی ایلک دفعه یونان مورخلرندن (استرابون) ایله (اکسه نوفون) ده کوروپورز . اکسه نه فون ، ایران کیدن اون بیکلر اردوسندن اسیراوارق عودت ایدنلردن نقلاً دیورکه : بونلر کنسیدیلرینه (غوردی) اسمنی ویریورلر ، بین الحاق ده بواسم جاریدر . « اکسه نوفوندن صوکرکی مورخلرده عینی اسمی آز برتخالفله قوللاندیلردر . حال بوکه آنور سالنامه لرنده نه بو (غوردی) کلمه نه ونده دیگر شرق مورخلرینک قوللاندقلری کرد تعبیرینه تصادف اولونمور . آنور حکومتی بواسمده بر ملت طانیماور ، بوکون کردستان داغلرنده جریان ایدن وقایع تورانی الاصل برملته عطف اولونیور . حال بوکه فحاک زماننده بورالر سوق ایدیلدکلری آکلاشیلان بو انسانلرک آنوریلرجه مجهول اولماسی ممکن دکلدر . شو حالده آنوریلر بونلردن بحث ایتشلردر . فقط باشقه بر اسم آلتنده . ایشته بونقطه (کرد) کلمه سنک بر ملت اسمی اولدینی نظریه سنی چوروتور . پترسبورغ فن آقادمیسی بو باده کی تدقیقاتی شو صورتله خلاصه ایدیور : « کرد کلمه سی ، هندور آورپائی لغتنده موجود دکلدر . یالکز جنکیز خان غرب جهتنده بولونان بر قبیله نک حمایه سنی قبول ایلدیکی زمان بو مملکته بر « کرت » تعیین ایدردی . بو قید ایران تاریخلرنده موجوددر . چینده ده بواسولک تطبیق ایدیلدیکی مقیددر . (کرت) مستقل ویا حمایه لی (بك) معناسنده . فقط (کرت) کردمیدر ؟ بو حال مشکل بر مسئله در . کلمه مشابهی بر حکم اعطاسنه کافی دکلدر . صوت و تلفظ اعتباریه یکدیگرینه مشابه بر چوق

کله لر واردر که مختلف لسانلره طانددر . بناءً علیه مسئله کله نك مشابهي ايله دکل تاریخی ايله حل ایدیه بیلیر . بیلورزکه ، آثوریلر زماننده (لوردهو) نامنده (تورال اصل) بر حکومت واردی . بر حکومت تورانی ایدی . بناءً علیه بونلرکده (کرت) کله سنی استعمال ايله مش اولمالری واردر ، کردلر بورالره سوق ایدیلدکلری زمان دخی بوکله مستعمل وجاری ایدی . لوردهو بکلرینک اسملری (کرت) ایدی . بوراده یرلشوب مهم موقع احراز ایتکه باشلانجه اونلرکده بکلرینه ویاخود اقدیلرینک یری اشغال ایده بیلنلرینه (کرت) دینمشددر .

پترسبورغ آقاده میسنک اورتهیه سوردیکی بونظریه ، یکی مورخلرک همان هپسی طرفندن قبول ایدیلشددر . بناءً علیه ملتک اسمیه منشائی حل خصوصنده وقوع بولان تدقیقده اشبو نتیجه یی ویریور . کردلر ، اسملری نقطه سنده ده مستقل دکلرددر . واسملرینی کردلک خارجنده برعالمدن آلمشلددر .

علمک صوک برتدقیق اصولی قالیور . کرد تاریخنک قروکیسی کردلردن ایلک بحث ایدن اکسه نه فوندر . بو یونان مورخی کردلری مستقل بر ملت اولارق کوستریور . فقط بولوندقاری ساحه نك محدود اولدیغنی ذکر ایدیور . حال بوکه شرقنامه صاحبی کردلرک بصره دن مرعش وملاطیه نك شرقه قدر اوزانان وقره دکزه قدر امتداد ایدن واسع مساحه یی کرد مملکتی اولارق ارانه ایدیور . شو قدر وارکه شرف خانک کردلره عائد اولمق اوزره کوستردیکی ساحه ده اسکیدن آثور ، میدیا ، سومره آقار ، هیتیت ولورد هو حکومتلری وار ایدی . کردلرایسه شبه سز بونلرکده اخفادی دکلدر . صوکرا کردلرک مستقل اولدقلری ده دوغری دکلدر . چونکه بونلرکده باشقه دولتلرکده همایه لری آلتنده یاشادقلرینه دائر بر جوق تاریخی معلومات موجوددر . بناءً علیه کردلرک بورایه کللری حقنده آنجق ایکی احتمال واردر :

۱ ضحاک ، میدیا ، سومره آقار ، آثور ، هیتیت ، ولوردهو حکومتلرینی استیلا ایتدیکی زمان ایراندن ده برطاقم خلق کتیر تیمشیدی . بونلر اطرافه داغیلارق بوحوالیده یرلشدیلر .

۲ آثور حکومتک انحلالدن صوکرا بونک واسع اراضیسی داخلنده عمومی برتفسخ باشلامشیدی . بو انفساخ اناسنده بر جوق جهتلردن بورایه متفرق صورتده

متعدد عشرت لر کلدی . نته کیم تورک و تورکن عشرت لری ده بوصرمده کیشلردی . ایشته کردلرک ده ایراندن بوصرمده کیش اولملری محتملدر .

بویکی احتمالک خارجنده برشی سویله نه من . چونکه کردلر بولدندقلری ساحه لرده مستقل برر حکومت تشکیل ایتیش اولسه لردی کیش بر نفوسه مالک اولملری لازم کلیردی . حال بوکه اورالرده یاشایان ملتله نظر آ نفوسلری دائماً اقلیتده قالمشدر .

ادوار ابتدائیه ده کرد تاریخی حقنده جمع ایدیلن معلومات بوندن عبارتدر . بوندن سوکرا قرون وسطانک نصف اخیرینه عائد وقایع تاریخیه یاشایور . شرفنامه بووقایعدن بحث ایدیور . شرفخان ، بوتون کردلری جامع بویوک بر بکلک تشکیک ایتدیکی دائماً متفرق برحاله یاشادقلری و کندیلرینک اصلاً ایرانی اولدقلری قید ایدیور . مع مافیه شرفخانک قید ایتدیکی تاریخی وقعه لر بوکونکی کردستانه عائددر . و بو معلوماتدن منشأ عائد بر نتیجه چیقارمق ممکن دکلدر . کردلرله هم حدود و هم عصر اولان دیگر ملتلرک تاریخلرنده کردلرک منشائی اراثیه خدمت ایدر معلومات یوقدر . حتی آسیا تاریخنک بویوک بر قسمی تشکیک ایدن و بوتون آسیا ملتلرینک شخصیتلرندن بحث ایدن افسانه و ماصالرده دخی کرد انموذجی یوقدر . حتی (ماقولم) بو ماصالرده اوزون مدت کرد انموذجی آرامش فقط بولامامشدر .

کردلرک منشأ عائد اولان بوتون بوتدقیقاتدن شو نتیجه حاصل اولویور : کردلرک منشائی حقنده تاریخی برقید یوقدر . و تاریخی وقعه لرده بر مناسبت آرایه رق و یا بر مقایسه یا به رق بر نتیجه چیقارمق ده ممکن دکلدر . بو ملت ماضیسنی غائب ایتمشدر . کردلر ، آوروپانک آوارلر ، سلتلر و کتلر کبی کوچوک ملتلرینک تعقیب ایتدکلری طریق تعقیب ایله مشلردر . بناء علیه بوکونکی تاریخ کردلری مستقل بر تاریخ صاحبی اولارق قبول ایده من .

ایشته بونک ایچوندرکه کردلرله عائد تدقیقاتده ماضیدن زیاده حاله اهمیت و بر مک و بوکونکی جانلی مؤسسه لری تدقیق ایله مک لازمدر .

عشایرمدیری

م . زکریا

